

Asia: VN/10378/2019

Lausuntopyyntö henkilötunnuksen uudistamista pohtineen työryhmän loppuraportista

Lausunnonantajan huomiot ehdotuksen vaikutuksista oman organisaation näkökulmasta

Toimintatapoihin liittyvät suorat ja epäsuorat vaikutukset

-

Arvioidut kustannusvaikutukset

-

Muut vaikutukset

-

Aikataulu ja siirtymäajat

-

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeustoimittajat ry:ltä ei pyydetty lausuntoa, mutta asia koskettaa myös journalismia ja sananvapautta, joka on perusoikeus ja sisältää kansalaisten oikeuden saada tietoa.

Hetu-uudistuksen jatkovalmistelussa pitää pohtia tarkkaan henkilötunnusten suhde viranomaistoiminnan ja asiakirjojen julkisuuteen sekä perustuslaissa turvattuun tiedonsaantioikeuteen. Oikeustoimittajat ry:n mielestä on tähdellistä korostaa, että henkilötunnus on tarkoitettu henkilön yksilöimiseen, ei tunnistautumiseen. Jo nyt oikeuskäytännössä on todettu, ettei henkilötunnuksen loppuosaa voi salata julkisista asiakirjoista.

Oikeustoimittajien näkemyksen mukaan on syytä tehdä henkilötunnuksesta yksiselitteisesti yleisöjulkinen tunniste. Tämä osaltaan varmistaisi sen, että henkilötunnuksen käyttäminen

tunnistautumiseen oletettavasti lakkaisi kokonaan, koska kenenkään ei yksinkertaisesti olisi enää järkevää sitä tunnistautumiseen.

Henkilötunnus yksilöinnin välineenä sen sijaan on erittäin tärkeä journalismin näkökulmasta. Se on ainoa sataprosenttisen varma tapa yksilöidä henkilö. Esimerkiksi petosrikollisten, järjestäytyneen rikollisten edustajien ja vakavien väkivaltarikosten tekijöiden kohdalla nimen vaihtaminen on hyvin yleistä. Tämä mahdollistaa rikosten uusimisen ja jatkamisen. Erityisesti petos- ja talousrikollisten toimintaedellytyksiä paransi huomattavasti äskettäinen muutos, jossa nykyisten henkilötunnusten loppuosat poistettiin kaupparekisterin julkisista tiedoista.

Tällaiset ongelmat ja salaustarpeet poistuisivat, jos henkilötunnuksista tehtäisiin selkeästi julkisia.

Toinen journalismin kannalta ongelmallinen näkökohta liittyy siihen, jos tietoa henkilön iästä ja/tai sukupuolesta ei enää jatkossa kirjata viranomaisten asiakirjoihin eikä niitä ole muualtakaan saatavissa. Tämä poistaisi journalistien käytöstä olennaisia yksilöinti- ja erottelutekijöitä. On hieman vaikea ennustaa, mitä tämä käytännössä tarkoittaisi, mutta ainakin vaikutuksia on syytä kartoittaa jatkovalmistelussa mm. pyytämällä lausuntoja journalistijärjestöiltä laajemminkin.

Mäkinen Rami
Oikeustoimittajat ry